

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
„ pol leta	3 „ 30 „
„ četert leta	1 „ 70 „
„ mesec	— „ 60 „

Po pošti:

Za celo leto	7 for. 50 kr.
„ pol leta	3 „ 80 „
„ četert leta	2 „ — „
„ mesec	— „ 70 „

SLOVENEK.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Oznaniła.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; veče pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

Št. 34.

V Celovcu v saboto 28. aprila 1866.

Tečaj II.

Naši deželni zbori in naš politični program.

III.

(Dalje.)

Za baronom Apfaltrernom, ki jo je po znani „viži“ godel in to pa to brez potrebe očital, vstane dr. Costa in govori tako le:

„Moj predgovornik nam je povedal, kaj je namen adrese. Na te besede pripnem jaz in rečem, da ima adresa ta namen, da se prosi Njeg. veličanstvo, naj zopet državni zbor (reichsrath) skliče (baron Apfaltrern: tega jaz nisem rekel!), to je pravi namen adrese, kakor tudi v adresi na koncu stoji, namreč, da se sistiranje vzdigne in vse tiste zadeve, ki spadajo v področje državnega zbora, ustavno obravnujejo. To pa se z drugimi besedami nič drugega ne pravi kakor to: Veličanstvo! blagovoli zopet sklicati državni zbor, preklicati pa septemberski manifest. O tem ne more nobenega dvoma biti. Ali vprašati se mora: Je-li ta prošnja koristna, primerna? Poslanec baron Apfaltrern je sicer rekel, da mu ni mar za uspeh, ampak le za pravno ogrado. Jaz pa mislim, da je v politiki uspeh vendar le to, kar mora pameten državnik pri vsem svojem delovanju vedno pred očmi imeti.

Veliko slabega se je zoper februarno ustavo povedalo, bodisi ker je Šmerling naporno ravnal, bodisi ker niso deželni zbori nič sadu prinesli; vendar pa ne menim, da bi bil to g. baron s svojim ugovorom podeli. Jaz pa želim to reč natanko pozvedeti. Vprašam torej, kaj je ta „Reichsrath“ storil, da si ga želimo nazaj? Če za to prosimo, naj da se „Reichsrath“ zopet skliče, mora nam pred vsem jasno biti, kaj je veljavnega, kaj koristnega storil. — Da je „Reichsrath“ k delu imel res dosti časa,

nad tem ne more nihče dvomiti, ako premisli, da se je v 3 letih 4 krat sklical in dalje ko 4 leta zboroval; da je imel vso tisto oblast in pravico, ki jo imajo parlamenti ali zbori, in da se ravno zavolj tega nazaj želi. Toda ta „Reichsrath“ je le gledal na finančne zakone, vredbo in povišanje davkov (Dobro med poslušalci) svojo delavnost kazal, — koliko pa je postav naredil? S katerimi postavami je Avstrijo, je zahodnje dežele, posebno našo kranjsko, osrečil? Naj jih pa imenujem postave, ki jih je dal. Te so: Postava zastran punci-ranja, domovinska postava in postava osebne svobode, ki se je v dogodbi z državnim poslancem Rogavskijem kaj čudno skladala (Dobro v sredi in med poslušalci); nadalje se je kupčija s promesi tako zboljšala, da se tudi siromaško ljudstvo velike dobrote velicega srečkanja udeleževati more (Prav dobro! Veselost!), se ve da k povišanju npravnosti in lepega, poštenega življenja! — med tem ko se je predlog, da bi se mala loterija ustavila, zavergel. Len-ska ali fevdna vez se je razpustila, poprejšnja postava na kamt prišlih trgovcev se je prekovala, kupčijski zakonik za Avstrijo se je vpeljal, — dobra in važna postava, samo le škoda, da to ni „Reichsrathova“ zaslug, ker je njen načert naredil poseben odbor večjih mož, katerih predlog se je „en bloc“ sprejel. Dalje smo dobili postavo za tisk, kateri hvalo peti mi bote gotovo odpustili, ker je znano, kako se je naredila. Zbornica poslancev namreč je vedno jenjevala gosposki zbornici, da se je slednjič postava ustanovila. Vzdignila se je v postavi z malo paragrafi rudna desetina, naložil pa davek tistim, ki sledijo po rudah, — važna postava! Kranjski zbor je 28. marca l. 1863 enoglasno izrekel, da so po tem davku rudarije kranjske vojvodine kaj zelo zadete, ter enoglasno sklenil, cesarja

prositi, da se ta postava popravi. Tako je skerbel dunajski državni zbor za naš materialni blagor! (Dobro! v sredi in med poslušalci.)

Dala se nam je postava o preskerbljevanju v porodnišnicah, po imenu prav malo važna postava, in lahko poslanca, ki v tej slavnej zbornici sedi, za pričo pokličem, kako je v državnem zboru materialne razmere zastoj proti tej postavi branil, — predlog državnega poslanca pl Wurzbacha, naj se popusti ta stvar in k dnevnemu redu prestopi, se je zavergel, pa sprejela postava in tako kar zelo otežila naša dežela. (Dobro! v sredi in med poslušalci.) Dobili smo tudi obris srenjskega zakona. Gospoda moja! te postave ne bom kritikoval, ker nam je baron Apfaltrern pred tremi sejami sam zgovorno dokazal, kako nam je treba obžalovati, da najvažniših reči zavolj te meje ne moremo spraviti v srenjski zakon. Naposled se je tudi s prusko državo dogovorila colna in kupčijska pogodba, ktere tudi ne more dežela naša prijazna biti, če pomislimo, da so izmed naših šest poslancev trije zoper njo glasovali, le eden za njo, dveh pa ni bilo nazočih, ki bi bila gotovo tudi zoper njo glasovala. Ta važna pogodba se je sklenila, na blagostanje naše dežele se pa ni kar nič gledalo, in tako, kamor koli se ozremo, vidimo, da je „Reichsrath“ dajal le nepomenljive in neznatne postave, — toda skorej bi bil važne postave pozabil! Premenil namreč se je §. 7 notarstvenega reda, po katerem more v avstrijski cesarevini tudi turk, pagan in žid (jud) notar postati! Mogoče, da zadobi ta postava v 10 letih enkrat svojo veljavo, kaže nam pa vendar prav jasno, da se ne samo deželni zbor zna čudno vesti, ako se zastran požiganja mahú kaj predloži, ampak tudi „Reichsrath“. (Dr. Toman: Prav dobro! Dobro! med poslušalci.)

Besednik.

Slovanski shod v Pragi l. 1848.

(Konec.)

Slovaki in Rusini ogerski tožijo črez težke atiske, ki jih jim napravljajo Madjari, sosebo pa sedanje ogersko ministarstvo, ki le z Madjari derži. Slovaki in Rusini želijo to le:

1. Naj se Slovaki z ogerskimi Rusini od Madjarov spoznajo za narod in imajo v zboru enake pravice, ktere vživajo Madjari.

2. Naj imajo svoje narodne zbornije (kongrese) z lastnim stanovitnim slovaškim in rusinskim odborom; ta naj pa pravico in dolžnost ima, budeti nad narodnimi pravicami Slovakov in Rusinov in izpeljevati sklepe narodne zbornije.

3. Naj smejo osnovati narodne šole in sicer začetne, realne, mestne, naprave za šolske pripravnike, dalje više šole, gimnazije, akademije, politehniko in eno učilišče. Učilo naj bi se v slovaškem in rusin-

skem jeziku in narodna izreja naj je svobodna.

4. Naj se napravijo na deželne stroške stolice slovaškega in rusinskega jezika za Madjare in stolice madjarskega za Slovake in Rusine.

5. Noben narod na Ogorskem naj se ne razglša za gospodovavnega, temuč vsi za ravnopravne.

6. Naj se Slovaki, ki zavoljo zagovarjanja narodnih pravic Slovakov v ječah tiče, na ravnost izpušče.

7. Naj se Slovakom in Rusinom ne jemlje pravica, napravljati in braniti društva, katerih namen je podpirati razcvet narodnega življenja Slovakov in Rusinov, timveč naj vživajo popolno enako pravico združevati se kakor Madjari.

Serbi na Ogorskem in po zedinjenih deželah želijo:

1. Naj se spolnijo vsi sklepi serbskega zbora v Karlovcih.

2. Naj se poterdi vse, kar je začasna vlada vojvodine serbske v Karlovcih po teh sklepih karlovskega zbora odločila ali še odloči.

Herovatje želijo:

1. Naj se poterdi vse, kar je doslej storil ban v prid dinastije, narodnosti in narodne

samostalnosti kraljevine hervaške, slavonske in dalmatinske.

2. Naj se izpolni, kar bode zbor trojedine kraljevine prosil v tem obziru.

Slovenci, prebivajoči v vojvodini štajerske in ilirske kraljevini, želijo:

1. Naj se vsi Slovenci, ki prebivajo na štajerskem, koroškem, kranjskem in primorskem, zedinijo v eno kraljevino z imenom „Slovenija“, tako da bi skupno vlado imeli v Ljubljani.

2. Da bi slovenski jezik bil diplomatski, da bi se vpeljal v šole, uradnije in sodnije, in da bi ga vsak uradnik moral popolnoma znati; da bi se v Ljubljani vseučilišče napravilo.

Slednjič se zoperstavljajo skupaj Čehi, Moravani in Slovenci temu, da bi se pritislili k nemškej zvezi, po ktere bi se verhovna oblast avstrijskega vladarja pri-krajšala ali bi imenovani narodi od zunanega postavodajnega zbora odvisni postali. To njih prošnjo podpirajo enoglasno tudi drugi Slovani avstrijske države v shodu zbrani.

Iz teh prošenj, ktere mi svesti avstrijski Slovani pred prestol Vašega c. kr. Veličanstva predlagamo, jasno se kaže, da se

To je vse, kar nam je „Reichsrath“ dal. Kamor tedaj pogledam, nič ne nahajam važnega. Kje je zaostala sodnijska in politična uprava? Ali je neodvisnost sodnijska izrečena? Ali so se vpeljale porote, za katere se je tudi naš deželni zbor izrekel? Ali se je kazenski zakonik kaj popravil in predrugačil, ker ves svet vpije, da ta postava iz absolutistične dobe ni več za ustavno državo? Da, dobili smo glasovno novelo! Jaz menim, da ne bi bil nijeden žaloval, ako bi je ne imeli. (Pohvala in smeh v sredi in med poslušalci.) Ali je odgovornost ministrov ustavno izrečena? Ali smo dobili postavu, po kateri naj se ravna z ljudmi, ki so prišli na kant? Imamo-li družbinsko pravico? Ko se je po čeških kmetijskih podružnicah grabilo, ali se je „Reichsrath“ oglasil, ko so vsi časniki glasno zoper to postopanje protestovali? Nekteri predlogi so zaspali v odsekih, — v ostalem pa je vse delo „Reichsratha“ le finančno bilo, le z budgetom ali proračunom je imel opraviti, kar je ravno predgovornik moj kar zelo povdarjal. On namreč nam je rekel: Pogledajte proračun, kakor je zdaj in kakor je bil, ko se je „Reichsrath“ pričel. Res, ne da se tajiti, da se je znižal, ali nekaj bi vendar častitega predgovornika rad opomnil. Naj pomisli to: ko je bil letos proračun že v gosposki zbornici in je poročnik maršal Hess poročilo imel že pripravljeno, ki je bilo že tudi v rokah poslancev in naznanjeno po časniki, rekla je gosposka zbornica, da ga letos ne more sprejeti, kakor so ga poslanci znižali. Poklical pa je cesar druge svetovalce, ki so pod tem pogojem v ministerstvo stopili, da se državni proračun tako sprejme, kakor so ga poslanci predložili (Dr. Toman: Prav res!), in potem še le je poročevalec dotičnega odbora priporočal zbornici naj vse tako sprejme. Tako je bilo. Po tem pa se tudi da presoditi, ali je Belcredijevo ministerstvo res tako černo, kakor se od marksitere strani očernuje. (Živa pohvala v sredi in med poslušalci.) Res je ministerstvo Belcredijevo v kratkem veliko važnih postav in naredeb le oktrojiralo, ali nikdo ni kaj kaj točnega zoper nje dokazal, marveč povsod se kaže, da so te narodno-gospodarske prenapredbe dobre in koristne.

Če tedaj delovanje „Reichsrathovo“ tako premišljam, moram se vprašati: Da, za Boga, zakaj si neki želite „Reichsratha“ nazaj? Zakaj se poprijemate §. 19 a, da bi prosili Njeg. veličanstvo, naj spet „Reichsrath“ skliče. Zakaj se pa deželni zbor v prejšnjih sejah ni tega §. spomnil in Njeg.

veličanstva v preponižni adresi zaprosil, da naj bi se odpravila poprejšnja slaba vlada, da naj se državni zbor razžene? (Gromovita pohvala v sredi in med poslušalci.) To bi bilo pač naravno, ako bi se bilo na to gledalo, kakšno veljavo in upljiv da ima „Reichsrath“ na materijalno in sodnijsko postavodajstvo naše dežele. Vprašati pa moram tudi: Je-li pot, ktere adresa želi, mogoča? Da bi se samo protestovalo zoper nekaj, kar ni mogoče, to mislim, da ni nikomur v tej zbornici na misel prišlo! Dvomim pa tudi, da more Njeg. veličanstvo zopet sklicati „Reichsrath“, kakor je bil sestavljen. Adresa omenja imenitnega in v zgodovino vsega sveta segajočega dogodka, ko je Njeg. veličanstvo 1. maja 1861 poslance iz deželnih zborov okoli sebe zbralo in ustavno življenje v Avstriji slovesno vpeljalo ter upanje izreklo, da bodo prazni sedeži kmalo obsedeni, da bode „Reichsrath“ kmalo popolnoma in delovanje njegovo k pridru. Ni nam pa treba tako navdušenim biti, kakor je imenitni gospod, ki je to adreso sestavil, da bi ne mogli spoznati, da je bil ta dogodek res imeniten in slovesen; ali politikar ne sme kake stvari po hipnih vtisih soditi, ampak le po njenem vspehu. (Dobro! Pravo! med poslušalci.) Ako bi se bilo upanje Njeg. veličanstva izpolnilo, ako bi se bili prazni stoli obsedli in bi bilo delovanje državnega zbora hasnovito: zares, to bi bil kaj imeniten začetek ustavne dobe in vesoljna zgodovina bi ga nikdar ne nehala popisovati. Toda taci dogodkov se ravno ne manjka v državnem življenju!

Kdo se ne spominja, da je pred dvema letoma g. Smerling sam drug tak veličansk dogodek na ožer spravil? Kdo se ne spominja knezozbora v Frankobrodu, kedar so Velikonemci mislili, da se je Miroslav Barbarossa (Rudečobradec) iz dolzega spanja prebudil in da bode zdaj zdaj „das deutsche Reich“ oživil. (Dobro in smeh med poslušalci.) Gospoda moja! Tudi ta je bil veličansk moment, pa tudi ta ni bil nič drugega, kot prvi — velika velika sanjarija. (Pravo! Dobro! med poslušalci.) Tako dolgo bomo pač v Avstriji v sanjarijah živeli, dokler nam ne pomerjé tisti državniki, ki ne začenjajo pri početku vse državne modrosti, pri ljudstvu, pri deželi in njenih potrebščinah, ki namesto da bi se z realno politiko pečali, barantajo le z idealčno ali domišljevavno (Dobro med poslušalci), državniki, ktere nek prebrisan dunajsk poslanec želi razstavljene v veliki razstavi 1870 v Parizu videti (Smeh med poslušalci) kot živ izgled temu,

da so naše obertnijstvo, kmetijstvo in pridelki tako delež za drugimi deželami zaostali. (Dobro!).

(Dalje pride.)

Avstrijsko cesarstvo.

Ne moremo si kaj, da navajamo zopet nekaj glasov iz slovanskih časnikov gledé na nemško vprašanje. Čem bolj namreč se ta stvar prerešeta in spozna, tem lažje se bomo potem pravega držali in delali, kakor gre. Tako piše „Narod“ o nemškem parlamentu: „Nemci naj nikar ne mislijo, da bode Češki narod kdaj k njihovi federaciji ali zvezi pristopil, kajti mi smo pristopili k avstrijski zvezi, mi se nje držimo, in ta nam zadostuje popolnoma. Prepustili smo sicer en del svoje samooblastnosti najvišji vladarski hiši, in le-ta bode deloma tudi prihodnjemu državnemu centralnemu zastopništvu prepuščena: nikdar pa nismo ne ene svojih pravic nemški državi ali nemškemu „bundu“ izročili. To se tudi v prihodnje nikdar ne bode zgodilo in mi tudi nikogar ne pooblastimo, da bi to za nas smel storiti.“ — Mislimo, da je takih misli tudi slovenski narod. — „Plzeňské Noviny“, tudi verl česk časnik, svetujejo, naj bi se zdaj Avstrija kako znebila dolžnosti, ki jo vežejo do nemškega bunda k njeni največji nesreči. Poprejšnja nemška politika, pravijo noviny na dalje, je grob za Avstrijo. Da bi si ona ohranila na Nemškem svojo veljavo, morala je doma nemčevati ali germanizovati. Stem pa je razdražila vse nenemške narode. Milijoni so se potrosili, da se je mogla ta nemčevavna sistema ohraniti. Nič manj denarja se je izdalo za vojskine stroške, ki si jih je Avstrija nakopala zaradi svoje nemške politike. Le-ta je večidel kriva silnih in groznih nesreč l. 48 in 59. Naposled so vžgali vojsko zoper Dance. Posledki njeni pa so ti, da se nam obeta strašen boj, boj na življenje in smert. Skrajni čas je že, da se avstrijska diplomacija kaj premisli in jo kam na boljše pot zakreti, sicer ne uideemo britkim poskušnjam. Vsi nenemški avstrijski narodi pa bi bili neizrečeno veseli, ko bi enkrat zvedeli, da je Belcredijeva politika, ki je, kakor se terdi, avstrijska, nad velikonemškimi sanjarijami drugih ministrov veljavo zadobila, Avstrija naj izroči Nemčijo Pruskej, ter naj se peča s svojimi domačimi zadevami.“

Te so spet kaj važne besede. Naj bi vendar ne ostale glas vpijočega v puščavi! Ali

potegujemo samo za najdražje blago človeštva, za svobodno, samostojno omiko narodnosti in za enake pravice sè svojimi soderžavljani Nemci in Madjari in da mi nismo namenili nobene slovanske države narejati, kakor protivniki naši od nas po svetu raznašajo. Želimo pred prestolom Vašega c. kr. Veličanstva, da bi se postava ljubezni do bližnjega: bratovska ravnopravnost, izpolnila tudi pri nas krivo zatiranih Slovanih, kateri smo dednej svoje cesarske hiši zvesto vdani. K ljubezni polnemu, očetovskemu srcu Vašega c. kr. Veličanstva z otroško zaupnostjo pribežimo. Volja Najvišjega naj vodi to serce, da bi se veliko to djanje pravičnosti do narodov izpeljalo v blagor in prid ne samo Slovanov, ampak tudi vseh narodov sploh in v večno neminljivo slavo Vašega c. k. Veličanstva!

Ta prošnja je bila le načertana in ne popolnoma izdelana, tudi svitlemu cesarju se ni predložila. — Tretji predmet, da bi se po Libeltovem načertu napravila zveza avstrijskih Slovanov v namen, naj si pridobijo in zavarujejo narodne pravice, ta predmet ni se do konca dogljal. Nekoliko predlogov je bilo sicer storjenih, — pa shod jih poterdil ni. Knez Ljubomirski je nasvetoval, naj se samo avstrijski Slovani

sklenejo in skupno branijo ustavne svobode in narodne pravice. Res se je postavil za to poseben odbor, ki je 12. junija izdelal svoj predlog, ali pretresovati se ni več mogel. Govorilo se je v njem o slovanskem društvu, ki bi slovanski časopis na svitlo dajalo, slovansko knjižnico napravilo, slovansko akademijo za vede in znanosti osnovalo itd. . . Ali ta predlog se je pozgubil zavoljo žalostnih dogodeb, ki so se skorej po tem v Pragi godile. Dne 10. junija zvečer se je v Zofinski dvorani v čast slovanskih gostov obhajala slavna beseda slovanska. Drugi dan na binkoštno nedeljo so se vsi trije odseki zderžali vsega dela. Ob 11. uri je bral vpricho udov slovauskega shoda in velike množice Pražanov duhovnik Gregor Ginilevič, korar Lvovski zedinjene gerške cerkve, sveto mašo v slovanskem jeziku, kakor je en teden prej bral mašo slovansko po redu gerške pravoslavne cerkve Pavel Stamatovič, protopresbiter Novosadski. Dne 12. junija je bilo malo udov v seji, in ker se je sosebno Jugoslovanom domú mudilo, bilo je sklenjeno, da bode poslednja seja 14. junija. S tem dogovorom so se razšli malo pred poldnem.

Pa koj po tem navstane žalostni nemir in poboj v Pragi; ž njim slovanski shod ni imel ničesar opraviti. To se ve, da je delo-

vanje in doveršenje slovanskega shoda zadržal in zmotil. Mnogo udov je med tem odšlo iz Prage, posebno veči del poljskih, hervaških in serbskih. Iz neznanih vzrokov je tem poveljnik ali komandant narodne straže knez Lobkovic zaukazal, naj Prago zapusté in prisiljeni so bili, 13. junija to storiti. 16. junija so se odseki še enkrat v malem številu sešli, da bi svoja dela dokončali. Ali zvečer se je boj spet začel in oglašen je bil obsedni stan mesta Prage. To je branilo, da se dalje shajati niso mogli. Zatorej so udje razglasili, da je slovanski shod odložen za boljši čas, in tedaj se bode dokončalo, kar se sedaj ni moglo.

Tako popisujejo slovanski shod „Pražke Novine l. 1848.“ Vidi se iz tega popisa, da je slovanska politika svobodomiselnja, pravična in lojalna pa tudi moška in stanovitna. Kar so Slovani želeli in iskali leta 1848, ravno to želimo in iščemo še zdaj leta 1866, — le samo mi Slovenci smo pustili novo ime „Slovenija“, in smo si za svojo deželno skupino izvolili starosgodovinsko ime: „Notranje-avstrijska skupina.“

bojimo se zelo, da bo spet lahko vse zastoj.

21. t. m. ste imele ogerska in hervaška deputacija konferencijo. Škof Strossmayer je imel znamenit govor, ki je neki vse kar zelo navdušil. Za poveršednika je pa izvoljen gr. Anton Majláth.

Ogerska zbornica je zavržla predlog zastran narodnosti ter tako spet pokazala, kaj da Madjarji prav za prav namerjajo.

Hervasški zbor se je na negotov čas preložil

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Kaj bode? Knjižničar; zdravnik v Vetrinji; — Slovenci v Ameriki) Včeraj je bilo vse tako napeto, kakor da bode že danes kervava vojska, danes se pa spet govori, da bode mir pa pokoj in da ni res, da je že kri tekla na Talijanskem. Iz celega serca si želimo, da se poterdijo današnje mirne novice, — pa vendar le terdimo, da stojimo na pragu imenitnih dogodb. — Mesto knjižničarja pri tukajšnji gimnazijske knjižnici je prazno. Pričakujemo, da visoko ministerstvo postavi na to mesto takega moža, ki bode zmožen slovenskega jezika in maral za slovansko literaturo. Knjižnica naša je bila vsa na vse strani zanemarjena, poslednji knjižničar, g. dr. Tomašek, rojen Čeh, jo je še le vredil in gledal tudi malo na slovanski svet. Naj visoka vlada pri vsakej priložnosti kaže, da je volje narodno ravnopravnost vpeljati v vseh zadevah, po vseh službah in mestih! — Slišimo vnovič, kako težko vetrinjska okolica pričakuje, da bi se postavil novi zdravnik. Ne vemo, zakaj se tako mečka, saj menda le en sam prosivec zna slovenski in le ta mora po pravici to službo dobiti, če visoka vlada ne misli Slovencev ozdravljati po slavnej misli dr. Burgerja — kakor se ozdravlja ljuba domača živinica. — Videli smo slovensko družino, ki živi v Ameriki in sicer prav srečno. Slovenka, rojena v Šmartnu blizu Rožeka, je vdana v Novem Jorku nekemu možu Dietzu, ki je posestnik največe in perve gostilnice v imenovanem mestu. Pohištvo teh Korošcev šteje več ko sto izb, potrebuje 50 strežajev, ima svojega hišnega zdravnika in telegrafa. Tudi slovenska modra glava in pridna roka pride k sreči in bogastvu. Živili Slovenci in Slovenke v daljni Ameriki! —

Iz Sent-Janža v rožnej dolini (Sola; verli župan; ognjena gora; nesreča.) Koliko sadu in veselja da donša pametno na narodnej podlagi osnovana šola, priča nam šola v Sent-Janžu. Začeli so sedanjí g. župnik na svojo roko napravljati slovensko šolo; in glej, komaj je šola 2—3 leta stara, že je staro in mlado vneto za šolo in branje. Otroci znajo zdaj lepo slovenski brati, in to je stare ljudi tako vnelo, da so še ti za bukve prišli in začeli brati se učiti. Slava torej gosp. župniku Avg. Kiršner-jul — Tudi v našej sosednji vasi slovenščina veselo napreduje. Gospod župan Štefan Krasnik je zasejal seme, katero se kaj lepo razcveta. Slovensko branje in petje se v Svetnejvasi pogostoma vidi in sliši: slovenski duh živi! — Moram pa še omeniti neko novico, katero je „Klagenfurterica“ že davno po svetu raztrobila. Nek dopisovavec iz Borovljan je našel pri nas „ognjeno goro“, za katero pa tukaj živa duša ne ve. Na Rutah je tako imenovana „predušana jama“, iz ktere se posebno po zimi močno kadi. Morebiti da je Borovčič od te jame kaj slišal; — ognjena pa vendar ni, kajti pripoveduje se, da so v to jamo nekđaj psa spustili, ki je pri Babnjaku med velikim skalovjem spet na dan prišel. V ognjeni gori bi bil vendar moral zgoreti! — Eno nesrečo moram še povedati, ktera se je nedavno pri nas zgodila. Nek obče spoštovan gospodar je bil delo svoje na polju

dokončal. Vse se potem na voz in pelje domu; ko pa skoz neko leso vozi, splaši se mladi konj in nagloma potegne, tako da se mož z voza na tla prekučne, vendar pa spet še po koncu zravna ter svojemu sinčku reče, da mu ni nič hudega. Pa pri priči in na mestu umerje. Mervega so domu pripeljali; oh to je bila žalost! —

Izpod Pece. K. (Prošnja na „Slovenca“; naše želje glede na slovenske pšlovske bukve in slovenske dopise od c. kr. okrajne gosposke.) Znano vam je, slavno vredništv! da po več krajih na Koroškem, koder potuje dragi nam „Slovenec“, koplje mo in izdelujemo mnogo svinca in železa.

Lehko pa se nam primeri, ker jima po naših zakonitih prave cene ne vemo, da nas kdo pri kupčijah s kako prenagljeno pogodbo kaj opehari in prekani. Mi imamo namreč malo prilike zoper take se zavarovati, ker malo hodimo po svetu. „Slovenec“ nasproti obhodi razne kraje in pozve mnogotere kupčije. Ali bi nam ne hotel torej tako dober biti, da bi nam verh žitne cene, kakor zraven stanja dunajske borse v papirjih, srečkah in denarjih, česar poslednje nas kmete presneto malo briga, še ceno svinca in železa prinašal? *) — kaj zelo bi mu bili hvaležni! To pa, česar na dalje še želimo pozvedeti, naj „Slovenec“, ako njemu ni znano, vsaj drugod podreza, kaj namreč je krivo, da posli v naših krajih po slovenskem Koroškem imajo le v nemščini tiskane svoje pšlovske bukvice? Kako jim pa hočemo Slovenci vanje pisati, ker jih ne umemo? Ali bo mar že tudi za to delo „šribarjev“ in „štribre“ treba?! Bi se li ne mogle, kakor za Štajarce semtertje tudi za nas take bukvice dobivati, kjer bi bilo na eni strani nemško, na drugi slovensko, ter tako poslom in gospodarjem po Nemškem, kakor po Slovenskem, ustrezno? Kazal sem enkrat nekemu gospodu take od nemškega Slovenca podčeečkane bukvice, ki se je moral pri branji za trebuh deržati. Čemu torej zastran tacih malenkosti tolike bedarije?

Brali na dalje smo že pred nekaj časom v „Slovencu“, da je našim okrajnim c. kr. gosposkam od gr. Belcredija došlo novo povelje, naj nam bodo Slovencem pravičnije in nam vsaj bolj lehka in vsakdanja sporočila pišejo slovenski. Zmiraj smo z veseljem čakali, kdaj bomo kako tako pisemce kot golobico z zeleno vejico po upanju bolj prihodnosti pozdravili; a tu pri nas še do sedaj ni ne duha ne sluha! Kaj je vendar to, da se ministrova povelja, in celo najvišji cesarski ukazi tako prezirajo?? — Bog nas varuj, ako bi se mi prederznili tako ravnati z ukazi svojih okrajnih gosposk, ker se nam že za vsako nasprotno besedico z „beričem in zaporom“ žuga!

Iz celjske okolice. → (Naša gimnazija in naš šolski vodja.) 13. aprila je vodja naše gimnazije na novo pokazal, da ni nikakor volje zaostajati za drugimi našimi odpadniki. Kakor že davno vsi vemo, razpošilja svoje zveste donosače in ogleduhe celo okoli Čitalnice, kakor da bi bila kaka prav slabo razglašena krčma. Lažljivo mu je bilo naznanjeno, da hodijo nekteri dijaki tudi med tednom v Čitalnico časopise prebirat. Skrbno in zvesto se drže svojega starega, že znanega programa prinese koj drugi dan šolske postave v tri višje razrede in oklicuje točko, ktera govori zastran tega, kako se smejo dijaci udeleževati raznih družeb. Očetovsko svari učence svoje, naj se natančno ravnajo po teh pravilih in žuga vsakemu, ki bode brez njegovega dovoljenja v Čitalnico hodil. Pri tej priložnosti se mu je pa tudi iz ust zmuznila beseda, ktera do vrha priča, kam pes taca moli: „Warum geht denn in's Casino Niemand?“ Naš vodja nekđajni tako govoril,

*) Serčno radi, če nam bo le mogoče.

Vredn.

ko je na svitlo dal svoje govore v treh jezikih, med kterimi se nahaja tudi naš slovenski. Po tem torej se v Zagrebu še ni naučil, da nemškutarija ne pelje k sreči in slavi?

Naš gospod vodja Premrú — rojen Kranjec — je učitelj, kteremu gre hvala za marljivo delovanje v šolskih opravilih. Kar se pa tiče narodne strani, moramo ga žalibog postaviti med naše nasprotnike, med tiste učnike, ki bi iz slovenskih dijakov najrajši izrejali same Dežmane, Blagotinške, in druge take možake. Zatorej vabi kakor koklja piščeta svoja v nemško „Kazino“, ta mu je Valhala nemških modric in studenec nemške kulture! Ali mar vodja Premrú misli, da se bode slovenska mladina v nemškej kazini več naučila in bolj olakala kakor v Čitalnici? Mesto naše ima dokazov, ki pričajo ravno nasprotno, in mislim, da je najbolj pametno, da jih zamolčimo. Po naših mislih bi bilo veliko bolj koristno, da bi naša slovenska mladina hodila v slovensko Čitalnico. Če pa že gospod vodja nemški jezik in nemško omiko bolj čisla kot slovensko, pustimo mu to na volji, saj za njegovo rodoljubje nismo nikoli dali piškavega oreha; če že on zapušča slovensko mater, ki ga je rodila, mladino našo pa naj pusti pri pokoju, da hodi, kamor jo vleče kri, jezik in srce! (Le pošljite omenjeno in pridno dopisujte!

(Vredn.)

Iz Loke. 17. spr. XYZ. (Umorstva; še ena opombica zastran okrajnih glavarstev.) Videli smo pretečeni teden skozi naše mesto peljati divjaškega človeka, kateri je slave iskal v djanju nečloveškem. Izvolil si je bil za svoj namen, ženske moriti in v tem se je tudi odlikoval in silne napredke delal. Nedavno je bil pri Smledniku neko 20letno dekle z najgrovitnišim terpinčenjem vsmeril. Klatil se je potem po loški okolici ter ženskam velik strah napravil. Naposled pa je v novi Oslici nekó kerčmarico, ki je bila med službo božjo doma za varhinjo, prav po mešarsko iz tega sveta spravil. Kmaló potem so ga zasačili pri Idriji blizo tominske meje in ga izročili sodbi, pri kateri se bo skorej gotovo pokazalo, da je ta grozovitnež še več družih morij doprinesel. Naj ga le sprejmejo vislice, tacega hudobneža!

Pa tudi iz družih krajev kranjske dežele nam vedno dohajajo žalostne novice, ktere nam pričajo, da so se v poslednjem času umorstva tudi v naši deželi zelo pomnožile; že blizo 50 jih je učinjenih v tem letu! Kam pridemo, če bo takó naprej šlo? Pač res manjka omike! se ve, da ne nemškutarke, nam kranjskim Slovencem z nova iz visocega mesta priporočevane, temuč kerščanske omike pogrešamo; da bi se ta na Kranjskem bolj vkoreninila ter serca slovenska blažila, moralo bi naše šolsko nadzorništvo bolj skerbeti! Ta omika je namen šole, ne pa poptujčevanje slovenskega ljudstva, s kterim se hoče z nova s poprejšnjimi silami pričeti. Menim pa, da so naši ljudski učitelji že na toliki stopnji narodne omike in slovenskega čutja, da se njih večina ne bo več vernila na nasvetovano pot, po kteri se je v pretečenih časih tako malo napredovalo. Naj bi se vendar ne prezirale zlata vredne besede ranjcega knezoškofa Slomšeka tolikrat izrečene, od kterih prešinjen tako prav in resnično govori dopisnik iz celovške okolice v 29. in 30. listu „Slovenca“.

Omenil sem bil meseca februarja v „Slovencu“ nektare napčenosti o projektirani razdelitvi kranjske dežele v okrajna glavarstva ter nasvetoval, kako bi se dale v nekterih krajih odpraviti. Kar sem pisal zastran Loke, oglašil se ni noben nasprotnik v časnikih, znamnje, da je bil moj nasvet dober in pravičen. Tudi so res zdaj poslali iz Loke petico deželnemu odboru, da bi se tukaj okrajno glavarstvo ustanovilo, in da naj bi se razun unih od mene omenjenih krajev tudi še

Černiverh iz verbiškega in pa Žiri iz idriškega okraja loškemu okrajnemu glavarstvu pridružili. — Kar se pa tiče Notranjskega, dobil je moj dopis tako abotnega nasprotnika, da se mi nikakor ne splača trud, mu njegove sebične sanjarije in lažnjivo gordenje Razdrttega in Logatca s kakimi razlogi zavračevati, saj bi bilo škoda papirja zato. Tudi so mu že drugi dopisniki v „Slovenču“ in v „Novicah“ povedali, kar mu je šlo. Naj bi bile vendar pravica in resnica geslo vsakterega, kateri hoče svoje mnenje po očitnih listih razodevati!

Iz Kranjskega 24. apr. 33. (Okrožnica, kakšna in odkod si?) Okrožnica knezoškofijske konsistorije zastran ljudske šole napravlja po vsi deželi silno veliko senzacijo. Marsikomu je jako všeč, zato jo hvali, kar se le da. Že se čuti v svojem elementu staro nemškutarstvo, katero je še priraščeno v kosti nekterih pedantov. Večini pa se gnjusi ta protinardna demonstracija. Kako bi se tudi ne? Vpije se vedno: Mir, mir! Slovenski rodoljubi, nikar ga ne kalite! Ogibajte se vsega, kar vaše nasprotnike draži. Če ste ravno v pravici, vendar zavolj ljubega miru opustite vse, kar koli k združbi napeljuje! Če se že hočete za svoje pravice boriti, storite to natihem?! Le nobene demonstracije! Tako nas svari in ljubeznjivo opominjajo tisti viši gospodje, ki so omenjeno okrožnico vsaj po imenu izdali. Iz kakega miroljubnega in ljubeznivega serca pa da ono opominjevanje prihaja, kaže nam ravno ta okrožnica. Slovenski rodoljubi, Bog obvari, da bi kaj takega storili, kar bi nasprotnike podražiti utegnili a nasprotniki smeje vse storiti, kar nas ne le draži, ampak britko žali in je najbolj pripravo, jezo in sovraštvo do njih buditi. Vprašam, kaj je družega ta okrožnica kot demonstracija? Sadu tako nobene imela ne bo! To vsak previdniši spoznava. Le za dražbo je tukaj. Kdo tedaj mir kali? Kdo dela demonstracije? Miroljubni tisti gospodje, ki nobene demonstracije nočejo, kdo drugi? Medice, cura te ipsum, bi jim rekli.

Slišali smo, da se je vsled te okrožnice prečastiti gospod dekan moravški Toman, ki je tudi deželni poslanec in za blagor naroda ves vnet mož, dekanijstvu in okrajnemu šolskemu nadzorništvu odpovedal. Značajno! Če je ta mož, čegar miroljubnosti in prizanesljivosti do priraščenih nemškutarskih napak v naši deželi njegovi govori v deželnem zboru tako lepo spričevanje dajejo, če je ta mož, pravim, kaj takega storiti za dobro spoznal: ali se bomo potem čudili, da je duhovščina po deželi sploh vsa razkačena zoper ta razglas, ki je o času narodne ravnopravnosti od visoke vlade tolikokrat slovesno zagotovljene anno 1866 na beli dan priti mogel!? Čudom se čudimo! Naj omenim še nekega družega dekana, ki tudi kaže kako duhovščina to sramotno okrožnico sprejema. Poslal jo je namreč ta dekan po svoji dekaniji prav lepo z rudečimi čerkami in znamenji okinčano! Tako „vandra“ zdaj z mnogimi opazkami, pomenljivimi vprašanji in sarkastičnimi klicaji to dete Herostratove slave željnih kot curiosum od fare do fare; pa povsod mu nevoljno herbet obračajo. Tudi pri besedi: „Fürstbisch. Consistorium“, sem videl velikanski vprašaj. Odgovorite tedaj in protestujte, visoko častiti gospodje, da se bo očitno spoznalo, da niste narodni zatiravci in da se je zgodilo kaj takega zoper Vašo voljo! Le tiste, kateri so krivi, naj zadene pravično osramotenje!

V Ljubljani 25. aprila J. Y. (Volitve za mestni odbor.) Volitve za naš mestni odbor so v marsikterem eziru važne in tudi za naše protivnike posebno podučne; kajti prepričani bodo menda vendar že enkrat, da ž njihovo „glorijo“ je pri kraji, in da se domača, narodna stvar v Ljubljani vedno bolj in bolj širi in krepi.

ča. Volilcem pa gre tudi čast in hvala, kajti pokazali so naši meščani, da niso zaspanci, temuč da jim je mar za to, da se spravijo v mestni odbor domači možje, v ktere ima narod zaupanje. Pokazali so volilci, da popolnoma razumevajo svoje ustavne pravice in da jih vedó rabiti o pravi priliki. Pokazalo se je, da v Ljubljani ni taka zaspčnost v političnem življenji kakor n. pr. v Celovcu ali v Gradcu, kjer se je tako malo volilcev udeleževalo volitev za mestni odbor! V Celovcu n. pr. volilo jih je od 324 volilcev IIIega razreda 18, piši osemnajst! Koliko pa jih je prišlo pri nas volit? Tretji razred šteje 179 volilcev in volilo jih je 114; gotovo lepo število! Izvoljeni so bili zopet, in sicer z ogromno večino od meščanskega odbora priporočeni štirje stari odborniki g. Horak (91 gl.), g. dr. Orel (90 gl.), g. Šventner (87 gl.) in g. Debevec (89 gl.). Kandidati „Laibacherice“ dobili pa su uborno številce glasov, največ jih je imel g. Pajk namreč 20 glasov! Drugi jo še tako dalje niso mogli prignati in so že poprej opešali. Še veliko slavnejša pa je bila zmaga v IIgem volilnem razredu, v katerem je skorej polovica iz birokratičnih in družih protivnih elementov sestavljena, tako da je jako težko v tem razredu za narodne kandidate. In vendar tudi tukaj zmagala je edinost narodnih meščanov in pravičnih neprestrašenih narodnih uradnikov. Izvoljeni so bili tudi v tem razredu vsi trije od narodnega odbora priporočeni kandidati, namreč koj prvi dan: g. Kalteneger (257 gl.) in namesto izstopivšega g. Broliha g. dr. Toman (166 gl.) Za tretjega kandidata g. dr. Valenta pa je bila danes oža volitev. Dobil je namreč 154 gl., dr. Mitteis pa 149, in ker je nadpolovičnica bila 156 gl., bila je danes oža volitev, pri kateri se je pa reč tako zasukala, da je dobil g. dr. Valenta 173 gl., bivši mestni odbornik g. dr. Mitteis pa samo 83. Od 520 volilcev udeležilo se jih je prve volitve 310, ože volitve pa 256. Zmagali so tedaj v obeh razredih vsi od narodnjakov priporočeni kandidati in nadjamo se, da bode ravno tako tudi v Iem razredu, kateri voli 26. t. m. dva odbornika. Pokazalo se je, da je volilec mar za to, da so v mestnem odboru domači narodni odborniki in da drug nobeden ne bode več prišel z lepo notri. Zatorej bi dali tistim „viele Wähler“ (več volilcev) v „Laibacherici“ dober svet, da bi svoj čas kaj bolje porabili, kakor da priporočajo kandidate, katerih skorej nihče ne voli. Narod svoje močake predobro pozna in se ne bode dal več preslepiti, kakor se je godilo do zdaj. Lanske in letošnje volitve so menda podučile že malo naše nemškutarčke in jim pokazale, da sta njihova moč in njihov upljiv skopnela kakor sneg pred solncem!

sko in armade se valijo proti Padu. Še celo Napoleon je neki rekel, da Italijanov ne more dalje krotiti. Nekteri hočejo vedeti, da se zdaj Avstrija s Prusko spoprijazni, naj velja, kar rado, da ima samo enega sovražnika, — ali to naj verjame, kdor hoče. To bi bil le na videz in tudi kaj kratek mir! — Maršal nadvojvoda Albrecht pa menda vendar še ni šel v Verono.

Pariška konferencija se menda spet prične, ker so se nekaj premislili in bodo Romanom spet novega kneza poiskali! —

Napoleon še ni rekel očitno ne bevne mev. Težko pa ostane neutralen, ker tudi zbira vojne.

Razne novice.

* Nek dunajsk dragotinar je kupil praznjo obleko rajnega grofa Szapary-a za 250.000 gld. — Bila je pa zlata in polna dragih kamnov. Tako namreč nosijo le ogerški velikaši.

* Duhovnik g. Jožef Stacci, ki je 2. aprila v Gorici umrl, sporočil je svoje premoženje od 20.000 gld. očetom Jezuitom, s tem namenom, da napravijo v Gorici podružnico svojega reda, v kateri naj bivajo trije Jezuiti.

* Moravski deželni odbor je darilo od 600 gld. za najboljšo kmetijsko knjigo razpisal, ki je namenjena za rabo učiteljem pripravnikom. Tudi ljubljanski kmet. družbi se je to darilo naznanilo. Rok je postavljen do konca m. decembra 1866.

* Praška „Umělečká Beseda“ namerja izdati slovansko antologijo ali cvetje. V ta namen se je obrnila na najboljše slovanske pisatelje. Poljaka Sieminski in Ujejski, Slovak Viktorin in Hervat Jagić so že spise obljubili.

* (Kakose je nek Amerikaneec umoril?) Najprej se je obesil na dolgo vejo, ki je v morje molela, potem si je ob enem zavdal, se s prižigalnicami zasmodil, s samokresom ustrelil in naposled v morje pogreznil. — Kaj takega je pač le Amerikancu mogoče!

Loterija.

Terst: 81 54 6 66 7.

Prihodnje srečkanje je 5. maja 1866.

Dunajska borsa 27. aprila 1866.

5%, metalike	57.25
5%, nacional	60.15
1860 derž. posoj	73.40
Bankine akcije	679.—
Kreditne	128.50
London	104.90
Novi zlati	5.03
Srebro	104.25

Oglas.

Čitalničina gostilnica

v Ljubljani

(v posloplju narodne čitalnice)

se zahvaljuje čestitemu občinstvu za dosedanje blagovoljno pozornost ter se lepo priporoča tudi za prihodnjost. Posebno čestitim gg. rodoljubom na deželi se daje na znanje, da se dobiva tukaj vsak dan zajutrek, dobro kosilo z raznimi jedmi, in večerja, vse po jedilnem listu. Za dobro pijačo je se posebuo skrbjeno.

Za obilni obisk se priporoča tedaj čest. občinstvu udani

Ferko Góck,
gostilničar.

Ptuje dežele.

Ali bo vojska, ali je ne bo? praša se gotovo marsikteri slehern dan ogledovaje se po temnem političkem obzorju. Da, to je zares važno vprašanje, pred katerim kopernimo in ginemo! Kajti Bismark nas že stane od začetka tega leta do zdaj neki 250 milijonov! Vojske pa še ni bilo. Raznesel se je sicer glas, da so jo oni dan italijanski prostovoljci čez reko Pad pri mestu Rovigo na Beneško udarili, da so jih pa naši koj prijeli in v v kervavem boju nazaj zapodili in da jih je pri tej priliki na obeh straneh 40 padlo. Vladini časniki pa zdaj to preklicujejo in pravijo, da ni res. Kaže nam pa vendar to, da Bismark z Italijani pod enim klobukom ravna in da bo težko drugači, nego da se na Beneškem najprej vname vojska, ker se tudi od naše strani ondi velike priprave delajo. Po celem Laškem je neki vse za voj-